

30.3.2021

KAVIn vastauksia ikärajojoustoön liittyviin kysymyksiin

KAVIn antama ikärajojoustoön käyttöön liittyvä ohje herätti runsaasti kysymyksiä, joita esitettiin puhelimitse, sähköpostitse sekä erillisen Google Docs –tiedoston avulla. Seuraavissa kappaleissa vastataan yleisimpiin kysymyksiin teemoittain. Kuvaohjelmalain uudistamiseen liittyviin kysymyksiin ei tällä hetkellä ole mahdollista vastata.

KAVI muistuttaa, että vastuu kuvaohjelmalain säännösten ja viranomaisen ohjeiden noudattamisesta on kuvaohjelman tarjoajalla.

Kuvaohjelmien ikärajojen tarkoitus on suojella lapsen kehitystä

- Ikärajat perustuvat kuvaohjelmalakiin, joka on hengeltään lastensuojelullinen. Ikärajaa arvioitaessa huomioidaan sisällön mahdollinen haitallisuus lapsen kehitykselle. Toisessa vaakakupissa painaa sananvapaus, jota ei saa turhaan rajoittaa. Näiden arvojen noudattamiseen olemme yhteiskuntana sitoutuneet myös allekirjoittamalla YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen.
- Ikärajat kriteereineen perustuvat tutkimustietoon sekä kuvaohjelmien vaikutuksista että lapsen kehityksestä. Vaikutustutkimuksiin tukeutuen väkivaltaisten, seksuaalisten ja ahdistusta aiheuttavien sekä näihin rinnastettavien mediasisältöjen katselu voi olla haitallista lapsen kehitykselle. Tiedolliset ja tunnetaidot, samoin kuin psyyken suojamekanismit kehittyvät iän myötä, joten eri-ikäisillä lapsilla on käytössään varsin erilaiset keinot käsitellä mediasisältöjä.
- Tiedetään myös, että lapset eroavat toisistaan sen suhteen, kuinka reagoivat erilaisiin sisältöihin. Toiset ovat elämyshakuisempia, kun taas toiset ahdistuvat esimerkiksi väkivaltaisista tai pelottavista sisällöistä herkemmin. Taustalla vaikuttavat myös lapsen aiemmat kokemukset sekä mediasisällöistä että elämästä yleensä. Tästä syystä kuvaohjelmalakiin on kirjattu joustomahdollisuus, joka sallii ohjelman katselun tai pelaamisen ikärajaa enintään kolme vuotta nuoremmalle lapselle yhdessä aikuisen kanssa. Jousto ei koskaan koske ikärajaa 18.
- Jousto ei tule käyttää automaattisesti, vaan sitä tulee aina harkita tapauskohtaisesti. Joustoön käytön tulee perustua lapsen hyvin tuntevan aikuisen, jolla KAVI:n vakiintuneen tulkinnan mukaan tarkoitetaan useimmiten lapsen vanhempaa tai huoltajaa, arvioon lapsen kehitystasosta sekä herkkyydestä erilaisille mediasisällöille. Joustoön käyttö edellyttää myös lasta katselun tai pelaamisen aikana tarvittaessa tukevan aikuisen, jolla KAVI:n vakiintuneen tulkinnan mukaan tarkoitetaan useimmiten lapsen vanhempaa tai huoltajaa, läsnäoloa. KAVI:n tulkintalinjaksi on vakiintunut, että joustosäännön käyttö lapsiryhmissä ei ole kuvaohjelmalain lastensuojelullisen tarkoituksen mukaista, eikä ikärajojoustoä tule siitä syystä käyttää lapsiryhmissä.
- Kuvaohjelmalaki mahdollistaa sen, että KAVI hyväksyy ohjelmalle Euroopan unionin alueella annetun ikärajan ja sisältöä kuvaavan symbolin Suomessa käytettäväksi. Pelien osalta Suomessa hyväksytään PEGI-ikärajat, joilla valtaosa peleistä on merkitty.
- Luokittelemattomia ja merkitsemättömiä pelejä ei saa esittää julkisesti ilman KAVI:n myöntämää esityslupaa tai sitä, että pelille asetetaan ikärajaluokitus.

Julkinen esittäminen tapahtuu muualla kuin kodin piirissä

- Kuvaohjelman 6 §:n mukaan kuvaohjelman tarjoajalla on velvollisuus huolehtia siitä, ettei kuvaohjelma, jonka ikäraja on 7, 12 tai 16 vuotta, ole tätä ikärajaa nuoremman lapsen katseltavana. Lisäksi kuvaohjelman tarjoajan on tiedotettava ikärajoista ja muista lasten suojelemista edistävistä keinoista ohjelmien tarjoamisen yhteydessä. Velvollisuudet koskevat kaikkia kuvaohjelman tarjoajia Suomessa.
- KAVI:n ohje ikärajojoustopäätöksen soveltamisesta koskee kaikkien kuvaohjelmien eli elokuvien, tv-ohjelmien ja digitaalisten pelien tarjoajia.
- Kuvaohjelman tarjoamisella tarkoitetaan kaikkia niitä tapoja, joilla kuvaohjelma saatetaan yleisön katseltavaksi. Kuvaohjelman tarjoaja on se, joka saattaa kuvaohjelman yleisön katseltavaksi ja päättää siitä, että tietty kuvaohjelma tarjotaan yleisölle.
- Kuvaohjelmalaissa säädetään kuvaohjelmien tarjoamisesta julkisesti.
- Kuvaohjelman tarjoaminen on julkista silloin, kun kuvaohjelmaa tarjotaan yleisölle. Yleisölle tarjoamista on toiminta, jossa periaatteessa kuka tahansa voisi esimerkiksi katsoa, ostaa, vuokrata tai lainata kuvaohjelman. Julkista esittämistä on siten myös esimerkiksi kuvaohjelmien esittäminen tapahtumissa tai toiminnoissa, jonne myydään lippuja, jonne tulee ilmoittautua tai joka on tarkoitettu vain kutsuvieraille tai tietyn palvelun asiakkaille.
- Kodin piirissä tapahtuvaa toimintaa ei pidetä yleisölle tarjoamisena eikä siten julkisena esittämisenä. Kuvaohjelmien esittäminen kodeissa ei kuulu kuvaohjelman soveltamisalaan, eikä KAVI ole toimivaltainen viranomaisen valvomaan kuvaohjelmien esittämistä kodeissa. KAVI kuitenkin muistuttaa, että kuvaohjelmille on asetettu ikärajat lasten kehityksen suojelemiseksi.

Ikärajojoustopäätöksen tulee perustua arvioon lapsen kehitystasosta sekä herkkydestä erilaisille mediasisällöille

- KAVI:n tehtävänä on valvoa kuvaohjelman noudattamista. Kuvaohjelman laki on luonteeltaan lastensuojelulaki, ja laissa säädetään kuvaohjelmien tarjoamista koskevista rajoituksista lasten suojelemiseksi. Näistä syistä KAVI tulkitsee kuvaohjelman lainaa muun muassa sen lastensuojelullisen tarkoituksen perusteella.
- Ikärajojoustopäätöksiä ei tule soveltaa missään lapsiryhmätoiminnassa.
- Ikärajojoustopäätöksen tulee perustua lapsen hyvin tunnevan aikuisen, jolla KAVI:n vakiintuneen tulkinnan mukaan tarkoitetaan useimmiten lapsen vanhempaa tai huoltajaa, arvioon lapsen kehitystasosta sekä herkkydestä erilaisille mediasisällöille. Joustopäätöksen käyttö edellyttää myös lasta katselun tai pelaamisen aikana tarvittaessa tukevan aikuisen, jolla KAVI:n vakiintuneen tulkinnan mukaan tarkoitetaan useimmiten lapsen vanhempaa tai huoltajaa, läsnäoloa. Näistä syistä vanhemman tai huoltajan suostumus ja/tai lupalappu eivät ole riittäviä toimenpiteitä lapsen suojelemiseksi haitalliselta sisällöltä.

Ohje ikärajojoustopäätöksen soveltamisesta perustuu vuonna 2012 voimaan tulleeseen kuvaohjelman lakiin

- KAVIn ohje ikärajojoustop soveltamisesta perustuu kuvaohjelmanlakiin, joka on tullut voimaan 1.1.2012. Kuvaohjelman valmisteluvaiheessa on kuultu muun muassa pelialan, lastensuojelualan sekä psykologian asiantuntijoita.
- KAVIn ohje ikärajojoustop soveltamisesta on julkaistu, koska alan toimijat ovat pyytäneet tarkennusta ikärajojoustoposäntöön osittain riittämättömän viranomaisohjeistuksen vuoksi.
- KAVIn ohje ei ole hallintopäätös, joten siihen ei voi hakea muutosta valittamalla.
- Kuvaohjelmanlakia ollaan uudistamassa opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla toistaiseksi määrittelemättömällä aikataululla. Lain valmisteluvaiheessa kuullaan sidosryhmiä.
- Selvitysraportissa Kuvaohjelman toimivuus ja uudistustarpeet on kartoitettu muun muassa kuvaohjelman soveltamiskäytäntöä ja alan toimijoiden näkemyksiä sekä ehdotettu eräitä muutoksia. Raportti ei sido KAVI:a, vaan KAVI:n toiminta perustuu voimassaolevaan lainsäädäntöön.

KAVI valvoo kuvaohjelman noudattamista yleisöpalautteen ja –vihjeiden, tarkastus- ja valvontakäyntien ja muiden viranomaisen valvontatoimenpiteiden avulla

- Kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, ettei kuvaohjelma, jonka ikäraja on 7, 12 tai 16 vuotta, ole tätä ikärajaa nuoremman lapsen katseltavana. Jos pelin tarjoaja ei voi luotettavasti varmistua lapsen iästä, ainoa kuvaohjelman mukainen vaihtoehto on pelata S-merkittyjä (kaikille sallittuja) pelejä.
- Toimijoiden, joita ohje ikärajojoustoposta koskee, tulee järjestää toimintansa siten, että kuvaohjelman määräykset on huomioitu toiminnassa.
- KAVI valvoo kuvaohjelman noudattamista muun muassa yleisöpalautteen ja –vihjeiden, tarkastus- ja valvontakäyntien ja muiden viranomaisen valvontatoimenpiteiden avulla.
- Kuvaohjelmien tarjoajan laiminlyödessä lainmukaisia velvollisuuksiaan tai muissa vastaavissa tilanteissa KAVI:n ensisijainen menettelytapa on tarjoajan ohjeistaminen.
- KAVI:lla on lain mukaan mahdollisuus tehostaa tarjoajien velvoitteiden noudattamista huomautuksella ja viime kädessä uhkasakolla. Vakavimmat rikkomukset, jotka liittyvät muun muassa luokittelemattomien ja merkitsemättömien kuvaohjelmien esittämiseen tai alle 18-vuotiailta kiellettyjen kuvaohjelmien esittämiseen alaikäisille, ovat rangaistavia tekoja.

Lisätietoa ja yhteystiedot

[Lisätietoa kuvaohjelmien tarjoajille löytyy KAVIn nettisivuilta.](#)

Apulaisjohtaja, tulosaluepäällikkö Leo Pekkala, puhelin: 02953 38008
Yhteydenotot sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@kavi.fi